

U poplavi medijskih napisa o državnoj upravi i njezinim službenicima kao društvenim nametnicima i "žderačima" proračunskog novca, Sindikat državnih i lokalnih službenika i namještenika Republike Hrvatske odlučio je o tome što i kako rade državni službenici i namještenici progovoriti iz perspektive zaposlenika državne uprave.

Kako naš diskurs ne bi bio pristran i subjektivan pomogla nam je dugogodišnja novinarka Vjesnika **Marijana Matković**, koja će u novoootvorenoj rubrici "Državna služba iz pera Marijane Matković" pisati o državnoj službi viđenoj "očima" državnih službenika i namještenika, a želja nam je da se kroz ove "ispovijedi" zaposlenika raspoređenih na različitim radnim mjestima u državnim tijelima javnosti pruži mogućnost

uvida u rad državne uprave bez unaprijed zadanih negativnih konotacija.

Želja nam je da svakoga mjeseca o poslovima svoga radnog mjesta, profesionalnim iskustvima i sebi samima "progovore" državni službenici i namještenici s područja cijele državne uprave te da tako pokažemo čitav spektar poslova i radnih mjesta u državnoj službi.

U ovom broju domaćin nam je bila Uprava za zatvorski sustav, odnosno Kaznionica u Lepoglavi i Zatvor u Varaždinu, u kojem su svoje viđenje državne službe iznijeli državni službenici Željko Funda, Ivica Rudec i Miljenko Sraga, a nadamo se da će nam svoja vrata otvoriti i druga državna tijela, kako bi i njihovi zaposlenici mogli iznijeti svoja profesionalna iskustva u državnoj službi.

ŽELJKO FUNDA VIŠI UPRAVNI SAVJETNIK U KAZNIONICI LEPOGLAVA

Onaj tko nije iskusio oduzimanje slobode, teško može razumjeti o kakvom je poslu riječ!

„Ljudi misle da je zatvor mjesto u kojem jednostavno zatvorite vrata iza ubojice, pedofila, silovatelja, dileru droge, nekoga tko ima prste u gospodarskom kriminalu ili je nanio teške ozljede drugom čovjeku i... gotovo! A to baš nije samo tako, svi su oni ovdje ljudi koji imaju svoja prava, kao i određene potrebe koje trebaju biti udovoljene“, kaže Željko Funda, viši upravni savjetnik u Odjelu tretmana kaznionice Lepoglava, zatvora u koji na izdržavanje kazne dolaze počinitelji kažnjeni sa 5 i više godina zatvora. Radno mjesto našeg sugovornika podrazumijeva pružanje svih vrsta pravne pomoći zatvorenicima, ne samo u svezi presude, dobivene kazne ili pisanja žalbe, već i svih drugih situacija u kojima čovjek treba pravnik. Na primjer, kod tužbi za razvod braka, utvrđivanja očinstva, problema s kreditima, slučajevima prodaje imovine, davanja punomoći, ostavinskih rasprava, pa sve do ostvarivanja određenih prava na izdržavanju kazne - stjecanja prava na prijevremeni otpust, pomilovanje i slično. Među zadacima našeg sugovornika je i provedba stegov-

Opuštanje uz malo zemlje i kokice

„Rad sa zatvorenicima i opasne situacije u kojima se ponekad nađu ljudi koji s njima rade, nose i pojačanu dozu stresa, ali sve to liječi vinograd, okućnica, vrt i kokice koje šetaju po dvorištu, čemu se volim posvetiti u slobodno vrijeme“, kaže Željko Funda. „Nemam veliko imanje, toliko da se održi tradicija i da imamo ponešto hrane za sebe, no jako volim rad u vinogradu i vrtu“, dodaje, "S druge strane, svaki četvrtak je rezerviran za druženje s kolegama uz nogomet, u školskoj dvorani i to je ono što ga puni energijom.

nih mjera prema zatvorenicima, onda kad svojim ponašanjem u kaznionici to 'zasluže'. Zaključujemo, vrlo nezgodno radno mjesto!

Funda najmanje tri dana tjedno provodi u direktnom kontaktu sa zatvorenicima, a osim što

mu je obaveza da svakom zatvoreniku pomoćne potrebne pravne savjetom, sastavljanjem žalbi, tužbi i podnesaka određenim tijelima, često je u situaciji da mora procijeniti koju stegovnu mjeru primijeniti u slučaju da su zatvorenici prekršili pravila ponašanja...

„S jedne strane, ja im pružam pomoć, s druge sam zadužen za njihovo kažnjavanje. Naravno, svi koji ovdje izdržavaju kaznu uvijek misle da bih veći dio posla trebao posvetiti njima i pomagati im u spomenutim situacijama, a manje se baviti stegovnim kažnjavanjem. No, to je naprosto vezano uz propise i potrebu osiguravanja reda i mira u kaznionici. Drugim riječima, pokušavamo utjecati na to da ljudi promijene svoje ponašanje i pripreme se za činjenicu kako će jednog dana izaći na slobodu. Prijašnjih smo godina imali i po tisuću stegovnih postupaka, u zadnje vrijeme ih je između 600 i 700, što znači da je riječ o vrlo obimnom i zahtjevnom djelu posla“, kaže Željko Funda. Onaj tko nije iskusio što znači oduzimanje slobode, teško može razumjeti kako je tim ljudima, i shvatiti o kakvom je poslu riječ, kaže. Naime, ljudi koji dolaze na izdržavanje kazne često su frustrirani činjenicom da će dio života provesti iza rešetaka. Uobičajeni su i problemi u kontaktima s članovima obitelji, a mnogi pokušavaju zadržati stare navike, te u zatvoru žele nastaviti s kriminalom kao načinom života kakav su vodili i vani. „Iako me fizički nitko od zatvorenika nikada nije napao, verbalno su mi prijetili u bezbroj situacija. Stvar procjene je treba li takve prijetnje uzeti ozbiljno i prijaviti, pogotovo u slučaju da netko prijeti i vašoj obitelji, ili shvatiti samo kao pokušaj pritiska, preko čega treba preći. Čovjek zaista mora biti izgrađen i čvrst karakter da bi se mogao nositi s tim situacijama. Dosadašnje iskustvo me naučilo da su najgore prijetnje - onih koji - šute. Oni koji otvoreno prijetite rijetko to i ostvaruju, oni koji reagiraju prijetećom šutnjom puno su opasniji“, kaže Funda.

Život u zatvoru daleko je od onoga što često vidimo u 90 minuta nekog filma. Situacije napada na pravosudne policajce ili one koji rade sa zatvorenicima nisu toliko česte, iako je Lepogla-

va naša najveća kaznionica, pa slijedom toga ima i najviše incidentnih situacija s nužnim definiranim modelima postupanja. Ipak, među zatvorenicima ima prepiranja, svađa i sukoba u kojima nerijetko sudjeluje i više zatvorenika, u kojima treba znati reagirati. Pitamo ga voli li svoj posao čovjek, koji od pet dana tjedno, barem tri dana provede u direktnom kontaktu sa zatvorenicima. Odgovor čovjeka koji radi s ljudima „s one strane zakona“ pomalo iznenađuje: „Bilo bi licemjerno reći da volim posao koji se sastoji od toga da kažnjavam ljude, no to u nekim situacijama, jednostavno - moram“.

Zakonom o izvršavanju kazne zatvora propisane su posebne mjere održavanja reda i sigurnosti, a on sudjeluje u kreiranju dvaju mjera i to odvajanja od ostalih zatvorenika i smještaja na odjel pojačanog nadzora. Mjera odvajanja, koja može trajati do 30 dana, uz pravo na dnevnu šetnju koju zatvorenik u pravilu odrađuje sam, najčešće se određuje u slučajevima težih kršenja reda i sigurnosti. Druga je smještaj na odjel pojačanog nadzora, poseban odjel gdje su po dvojica zatvorenika u sobi, pod posebnim režimom i prismotrom, bez kontakta sa drugim zatvorenicima. Mjera može trajati do tri mjeseca, odnosno svaka tri mjeseca se preispituje i donosi nova odluka, ovisno o procjeni u kojoj mjeri zatvorenik može biti opasan za sigurnost u kaznionici. „O toj mjeri u pravilu odlučuje upravitelj kaznionice, no moj je posao da osiguram da odluka bude pravno utemeljena i održiva. Naime, svaki zatvorenik ima pravo na žalbu, o kojoj odlučuje Županijski sud u Varaždinu“, kaže naš sugovornik. Unatoč tako 'nezgodnom' radnom mjestu, kad bi nekog od zatvorenika sreo na ulici nakon izdržavanja kazne, nikad nije imao problema zbog svojih odluka, što mu pruža i određenu sigurnost kako je u svome poslu pronašao dobru mjeru. Potvrda da dobro radi je činjenica da zatvorenici koji prekrše odredbe reda gotovo u pravilu znaju kakva ih stegovna mjera čeka. Većina razgovor započinje rečenicom „Kriv sam i znam...“. To govori o povećanoj šansi postizanja svrhe kažnjavanja, što nije samo uspostava reda i sigurnosti u kaznionici, nego i nastojanje da se zatvorenike pripremi za povratak u život izvan zatvora, u kojem treba poštivati određena pravila.

„Najveći problem s kojim se borimo je onaj koji se odnosi na sve hrvatske zatvore - nedostatak zaposlenika. Nedavno sam imao jednu kolegicu na ispomoći, no baš kad je ušla u dio posla, otišla je na drugo radno mjesto, i otad se opet borim s rokovima. A posao je obiman. Iako se možda čini da za sve postoje jasna pravila u važećim propisima, riječ je o individualnim sudbinama i svaku od tužbi, žalbi ili predstavlja koje pišemo moramo odraditi individualno jer nema obrazaca. Na koncu, radi se o ljudima koji su različiti, i koji se ne mogu obuhvatiti istom odlukom - to, uostalom, pokazuje i činjenica da ne dobivaju svi istu kaznu zatvora za isto djelo“, kaže 'samac' u uredu zatvorske uprave u kojem bi dobro došao još jedan kolega. S obzirom na težinu radnog mjesta, ali i općenito mjesta rada,

pomalo iznenađuje kada kaže da su zapravo rijetki oni koji napuštaju posao u zatvoru kada se jednom 'uhodaju'. Jedan od razloga za to je vjerojatno dodatak na plaću, od pet 25 posto, kao i činjenica da se za jednu godinu rada računa 16 mjeseci staža. Odlaze ponekad visokostručni kadrovi koji dobiju ponudu za bolji, izazovniji posao koji podrazumijeva i mogućnost napredovanja, što je naš sugovornik i sam iskusio, no i povratak u zatvor podrazumijeva mogućnost da čovjek radi na sebi i poslu koji radi.

„Kad sam 1992. godine otišao iz kaznionice, jer mi je ponuđena dva puta veća plaća, to je bila prava senzacija. Nisam požalio - radio sam u općini kao tajnik, pa kao voditelj županijskog ureda, pročelnik grada, a neko vrijeme i u centru za socijalnu skrb i ta su mi iskustva dala malo širu sliku o mjerama i odlukama koje čovjek donosi na radnom mjestu. Tako sam, na primjer, po povratku u kaznionicu bio u situaciji da se na neki način suprotstavljam uobičajenom modelu donošenja odluka. Pokušao sam uvesti uvjetne stegovne mjere unatoč tome što je zatvorenik već bio stegovno kažnjavan, odnosno u razgovoru sa zatvorenikom procijeniti kakve su šanse da na primjer, tri mjeseca neće napraviti nikakav prekršaj, a da ne bude sproveden u samicu. I to je u mnogim slučajevima davalo rezultata, tako da su i kolege prihvatile mjeru koja im je u početku bila pomalo nezamisliva“, kaže naš sugovornik. No, čovjek u cijeloj toj situaciji mora izabrati pravu mjeru, jer poneku pogodnost zatvorenici mogu protumačiti i kao znak slabosti, što će u nekim situacijama nastojati iskoristiti. A to može biti opasno.

IVICA RUDEC STRUKOVNI UČITELJ U KAZNIONICI LEPOGLAVA

Sav se trud vrati kad dobijete razglednicu od zatvorenika sa zahvalom za korektan odnos

„Vidite ovaj pisaci stol i ormarije iza kolege Željka? To je izrađeno po mjeri za ovaj ured, u zatvorskoj radionici namještaja, u vrijeme dok smo proizvodili namještaj za prodaju. Nešto vrijeme je to malo zamrlo, no sada se povremeno vraćamo tome“, kaže Ivica Rudec, strukovni učitelj u kaznionici Lepoglava, točnije jedan od strukovnih učitelja zaduženih za organizaciju radnog vremena, radne terapije i

slobodnih aktivnosti zatvorenika, čovjek sa zavidnim 27-godišnjim radovskim stažem. Većina zatvorenika se po dolasku na odsluženje kazne izjašnjava kako želi raditi, ali ne ostanu svi na radnom mjestu. Neki od njih su radili i na slobodi, te se relativno lako prilagode radu u zatvoru. Tako im lakše prolazi vrijeme, nađu u tome smisao, a i plaća dobro dođe. Iako nije velika, njome se ipak mogu kupiti cigarete, ili sve ono što im treba za osobnu higijenu i slične sitnice, te su u nešto boljoj situaciji od onih koji ne rade. Osim onih koji rade, ima onih koji se u slobodno vrijeme uključuju u rad nekih radionica i posvete se tome po dva, tri sata dnevno, ili se tek povremeno pokušaju kreativno izraziti, u čemu je podrška strukovnih učitelja izuzetno važna.

„Imamo, na primjer, zatvorenika koji su nadareni za slikanje, ili rezbarenje. Pa čak i ako nisu, mi smo tu da im pomognemo da s vremenom steknu znanje o slikarskim tehnikama kako bi se mogli kreativno izraziti i baviti slikarstvom makar kao hobbijem. Bilo je zatvorenika koji su u vrlo kratkom vremenu svladali tehniku i izrađivali prekrasne radove, no s većinom postignemo to da steknu zavidno znanje o tehnikama slikanja, rezbarenja, ili drugih aktivnosti, ovisno o tome u što su uključeni. Imamo i radionice na kojima se mogu baviti preradom drva, metala i slično. I za sve doista vlada veliki interes. Oko 60 zatvorenika provodi radno vrijeme u radionicama, dok njih 20 do 30 na taj način redovno provodi svoje slobodno vrijeme. Ljudi najčešće izrađuju radove koje šalju kući, članovima obitelji, što im pomaže da zadrže osjećaj povezanosti. Ponekad se radovi izlažu na izložbama ili prodaju“, kaže Rudec. Zatvorenici koji u zatvoru steknu određene vještine, po izlasku dobivaju i uvjerenje o osposobljenosti za te poslove.

Tako smo, na primjer, prije dolaska u Lepoglavu, upoznali ljude koji s velikim pohvalama pričaju o majstoru koji im je radio kuhinjske elemente, inače bivšem lepoglavskom 'stancu'. Ima i dosta onih koji su se po izlasku iz kaznionice zaposlili u ugositeljstvu, budući da su u zatvorskom restoranu 'ispeklili' zanat...

Obitelj glavni izvor energije

„Imam veliku i vrlo skladnu obitelj, svi smo vrlo povezani i često se i rado družimo i to mi je najdraži izvor unutarnjeg mira i zadovoljstva“, kaže Rudec. S godinama je, dodaje, uspio u tome da posao ne nosi doma i ne opterećuje svoju obitelj. Aktivan je sportaš, a loše energije oslobađa se i u svom malom vinogradu. „Dobra strana rada u ovakvoj instituciji je to što se s ljudima s kojima radiš možeš dogovoriti oko stvari koje su izuzetno važne. Na primjer, imamo naš ‘mali’ kodeks po kojemu svatko od nas ima pravo na godišnji odmor od najmanje tri tjedna u komadu, pa kad je jedan na odmoru, svi ostali ‘potegnu’. A velika je stvar da u miru možete obnoviti baterije“, kaže.

S obzirom da njegovo radno mjesto podrazumijeva cijeli radni dan uz zatvorenike, što znači i neugodne, pa i opasne situacije, zanimljiv je odgovor na pitanje kako se nosi s njima. „Iskustvo u radu pomaže da se te opasnosti svedu na najmanju moguću mjeru, odnosno da i u takvim situacijama zadržite kontrolu. No, najviše pomaže empatija“, kaže. Strukovni učitelj koji provodi puno vremena sa zatvorenicima zapravo je kao član obitelji i koliko god mu to bio posao, postoje situacije u kojima se mora postaviti i kao prijatelj. „S nekim zatvorenicima provedete i po 10 godina, neki se vraćaju kao povratnici. Morate znati ponešto o njima, pogotovo ako su ovisnici ili bolesni, jer možete biti u situaciji da im se nešto dogodi u radionici - tada smo prvi koji im možemo pružiti prvu pomoć. Mnogi od njih ispričaju nam svoje životne priče, podijele s nama neke teške obiteljske trenutke, pa su oni koji direktno rade s njima, kao što su strukovni učitelji ili pravosudni policajci, izuzetno važni. No, kroz rad s ljudima sve se to na neki način ipak vraća, na primjer, kad vidite da su neki od njih ipak pronašli zadovoljstvo u onome što ste im pružili“, dodaje. Potvrda da se i to može dogoditi je razglednica za zahvalom za korektan odnos, koju zna primiti od bivšeg zatvorenika, ili korektan susret na ulici.

„Morate biti u stanju razumjeti ljude, staviti se u njihov položaj, biti spremni razgovarati s njima i pomoći im da se sami nose sa situacijom u kojoj su se našli. Imao sam, na primjer, zatvorenika s kojima sam neko vrijeme svakodnevno morao razgovarati po sat, sat i pol vremena kako bih im pomogao da se prilagode situaciji u kojoj su se našli i riješe neke osobne probleme. Mi smo s njima svakodnevno i naša je obaveza da vodimo računa o tome da budu dobro, odnosno da u situacijama kada primijetimo da se osjećaju loše, da su pali u krizu, ili imaju zdravstvenih problema, donesemo odluku i uputimo ih na zamjensko radno mjesto, ili ih vratimo na odjel, uputimo da koriste odmor od nekoliko dana i slično. Za to trebate biti spremni, odnosno morate se moći postaviti u njihovu situaciju. Posao je

težak i oni koji nisu spremni na strpljenje i komunikaciju, koji ne nauče i verbalne i neverbalne tehnike komuniciranja, bolje da ga se ni ne prihvaćaju“, pojašnjava. Nedostatak iskustva i empatije koju to iskustvo nosi jedan su od razloga zbog kojih mlađi radnici na tim radnim mjestima dobro funkcioniraju sve do prvog incidenta, kad je obično potrebna i stručna pomoć da bi prevladali probleme. No, svaki početnik u zatvoru neko vrijeme prvo radi sa starijim kolegama, pa se i te situacije lakše proguraju, kaže Rudec. U tome pomažu i redovni kolegiji strukovnih učitelja, na kojima razmjenjuju informacije i iskustva sa zatvorenicima i jedni drugima pomažu kako bi se u pojedinim slučajevima donosile što kvalitetnije odluke.

Svi zatvorenici koji započnu s radom prolaze prilagodbu na rad, na dnevnoj, mjesečnoj i tromjesečnoj razini. Na kolegijima se odlučuje je li riječ o primjeren radnom mjestu, ili treba tražiti zamjenu, rade se procjene koliko se čovjek prilagodio, postoji li dio posla koji bi za njega mogao biti novi izazov, ocjenjuje se kvaliteta rada i komunikacija zatvorenika s ostalim zatvorenicima i zaposlenicima zatvora i slično. Je li teško raditi na tome da s razumijevanjem pristupaš ljudima koji su se ogrješili o zakon, ili su nekome oduzeli život? Je li teško ne misliti na to da bi se čovjek s njima mogao naći u situaciji koja je opasna po život? I, na koncu, je li teško ‘gurati’ tako punih 27 godina?

„Ponekad doista ispred sebe imate ljude koji su počinili strašna djela, no jednostavno - radimo s njima. Oni su silovatelji, ubojice, višestruke ubojice, pedofili, počinitelji incesta, ali su ljudi s kojima radimo, koji imaju svoja prava. Kad bi čovjek mislio prije svega na to, vjerojatno se ne bi mogao nositi s tim da radi s takvim ljudima. No, na to jednostavno ne mislite, do one mjere koja je dovoljna da imate na umu svoju sigurnost i sigurnost svojih kolega“, kaže Ivan Rudec. „Znate, na jednoj sam edukativnoj radionici slušao o tome kako postoje ljudi koji različito reagiraju na neke opasne situacije, na primjer čovjeka koji se sprema ući u more. Možeš skočiti u hladnu vodu odmah, bez razmišljanja. Ili, smočiti se pomalo, pa onda ući u vodu, ili se pripremati jedno 3 sata da bi ušao u vodu. Rekao bih da naši kolege pravosudni policajci moraju imati prvu osobinu, a mi bismo trebali biti ova srednja varijanta - spremni na opasne situacije, ali tako da im pristupamo promišljeno“, opisuje. Osobno, nije doživio fizički napad na sebe, iako je često doživio verbalne prijetnje. No, nedavno je jedan od zatvorenika, kaže, zaposlenici prijetio nožem i situacija je bila vrlo neugodna. „Kolega koji je njegov strukovni učitelj i koji ga najbolje poznaje u toj je situaciji odigrao presudnu ulogu, jer je zatvorenik pristao razgovarati jedino s njim te je na kraju ipak predao nož“, kaže.

Kako zaposlenici zatvora imaju pravo na beneficirani staž (16 mjeseci staža za godinu rada) i dodatak na plaću, između 5 i 25 posto, ovisno o težini radnog mjesta i tomu koli-

ko rade sa zatvorenicima, pitamo je li to dovoljna satisfakcija za sve što nosi ovaj posao? „Ima kolega koji nisu zadovoljni, no osobno mislim da je ta naknada zadovoljavajuća. Spominjala se mogućnost da se ide na smanjivanje tih dodataka i to doista ne bi bilo u redu obzirom na težinu posla i na činjenicu da sukobi koje ovdje doživite mogu biti izuzetno neugodni, i troše čovjeka, ali čini mi se da se od toga odustalo. Nadam se i od razgovora o tome treba li smanjiti ili ukinuti naknade za neka druga radna mjesta u zatvoru, koja su u nešto kraćem kontaktu sa zatvorenicima, ali su ljudi opet izloženi opasnosti“, kaže naš sugovornik.

MILJENKO SRAGA
PRAVOSUDNI
POLICAJAC U
VARAŽDINSKOM
ZATVORU

U slučaju profesionalnog oboljenja - bez prava na naknadu cijele plaće

„Koliko god pokušavali, ne možete se uvijek odmaknuti od posla koji radite. Često mi se događa da sanjam ono što sam doživio na poslu. Ovaj posao radiš zbog novca i bez puno razmišljanja kad si jako mlad ili možda, pred kraj karijere, inače je jako važno da čovjek ima neke ventile i može se odmaknuti, odnosno da ima dobar model punjenja baterija“, kaže Miljenko Sraga, pravosudni policajac u zatvoru u Varaždinu s pune 24 godine staža na tom radnom mjestu Najteže mu je, kaže, možda bilo nakon prvih desetak godina karijere, te u vrijeme rata u kojem je sudjelovao kao i većina pravosudnih policajaca.

„Tada sam vrlo emotivno doživljavao stvari, puno sam više slušao priče koje ljudi u zatvoru imaju iza sebe. Nosio sam posao kući, pa se povlačio u sebe... No, s godinama, čovjek ipak nauči napraviti odmak i organizira se onako kako mu odgovara da bi sačuvalao dio energije i mira. Sad nastojim živjeti tako da tri do četiri mjeseca intenzivno radim, pa onda pobjegnem na neki kratki odmor od desetak dana. Obožavam prirodu i fizički rad u vlastitom vinogradu, volim se koji dan odmoriti uz more... I moraš naučiti podvući crtu. Nekad me, naime, više zanimalo tko je novi došao u zatvor, zbog kojeg je djela ovdje i što ima iza sebe, sad se uspijevam odmaknuti od toga, jer to i nije važno“, priča naš sugovornik svoju priču o osobnom rastu. Iako se metode odmaka i uspostavljanja

osobne ravnoteže za razgovor o profesiji pravosudnog policajca naizgled ne čine toliko važnim, ispostavlja se da je izuzetno važno da se čovjek na tom poslu nauči čuvati sam. Naime, ta izuzetno opasna i teška profesija nema profesionalna oboljenja koja se u nekim drugim profesijama priznaju kod odlaska na bolovanje (pa se ne umanjuje plaća), ili kod procjene smanjene sposobnosti za rad. Ukratko, ako pravosudni policajac 'pukne' zbog posla, to mu se, recimo, ne priznaje kao profesionalno oboljenje i ne može otići na bolovanje ili rehabilitaciju, a da mu se zbog toga ne umanjuje plaća.

„Nemamo ni organiziranu sustavnu psihološku podršku, što je također problem. Naravno, postoje psiholozi koji dolaze u zatvor, profesionalci s kojima se inače znamo i mogli bismo im se obratiti za pomoć, no u tom slučaju sjedio bih u čekaonici sa zatvorenicima s kojima inače radim, ili bih ih sretao na izlasku, što, priznat ćete, baš i nije ugodna situacija. Mogućnost da imamo psihologa 'za sebe' svakako bi dobro došla, osobu koja bi pomogla u treninhu za svakodnevne situacije s kojima se suočavamo“, kaže naš sugovornik. Posebno ističe da je u 24 godine staža, na sistematskom liječničkom pregledu bio samo dva puta.

„Prije osamostaljenja Hrvatske, češće su se omogućavali i organizirani odmori za zaposlenike zatvora; na primjer tri do četiri dana kupanja u nekim toplicama, ili zajednička skijanja, ali toga više nema. A takvi su odmori bili odlična prilika za odmak od svakodnevice i druženje ekipe koja inače radi zajedno te doista dobra prilika da se ljudi oslobode negativne energije i napune baterije“, kaže Miljenko Sraga.

Kao i u svim hrvatskim zatvorima, i u Varaždinu se osjeća nedostatak zaposlenih, posebno pravosudnih policajaca. Riječ je o zatvoru u kojemu se služe kazne u trajanju do šest mjeseci, ali su ovdje smješteni i pritvorenici u fazi istrage, suđenja, te sve do završetka suđenja i premještanja na izdržavanje kazne zatvora ili puštanja na slobodu. Zbog toga su česte i preprate na sud.

„Česte su situacije samoozljeđivanja zatvorenika, gdje je u što kraćem roku potrebno pružiti liječničku pomoć, a za takve situacije više ne postoji pasivno dežurstvo pravosudne policije, tako da taj dio posla odraduju policajci iz redovite smjene. Pri tomu se u smjeni uvelike osjeća manjak ljudi.“, pojašnjava Sraga.

Nedostatak zaposlenih posebno se osjeća ljeti, za vrijeme sezone godišnjih odmora. Interni dogovor zaposlenika zatvora u Varaždinu je da se svima omogući odmor od barem 10 dana u komadu, no kad je nekoliko ljudi na odmoru, drugi rade pojačano te svoj odmor dočekaju maksimalno iscrpljeni. No, unatoč velikom nedostatku ljudi i činjenici da svatko od njih prije odlaska na odmor ostavlja broj na koji ga se može dobiti u slučaju da zbog neke hitne situacije mora prekinuti odmor, u većini slučajeva svi nekako potegnu da se ne bi 'dizalo' one na odmoru. Bez toga, bilo bi teško kvalitetno odraditi posao. Naime, pravosudni policajac je 24 sata sa zatvorenicima, pa je kao član obitelji i prva osoba kojoj se obrate

Iz zatvora u svijet

Profesionalno u zatvoru, Miljenko Sraga privatno rado šeće cijelim svijetom - zahvaljujući radio eteru. Godinama je, naime, radio amater i predsjednik Radio amaterske udruge „SLOGA“ Varaždina, koji je vikend uoči našeg posjeta zatvoru bio domaćin druženja hrvatskih i slovenskih radio-amatera, te njihovih predsjednika saveza. Ta su mu druženja, kao i kontakti s ljudima koje inače nikad nije osobno upoznao, veliko veselje, kaže, jednako kao i boravak u prirodi. Dugogodišnje bavljenje sportom sve više upotpunjuje planinarenjem, te je tako član planinarskog društva Ravna Gora.

kad imaju neki problem. To znači da moraju biti spremni pomoći i u pravnim pitanjima, znati ih uputiti kome se mogu obratiti zbog određenog problema ili i sami procijeniti koja je vrsta pomoći u nekoj situaciji potrebna.

„Sa zatvorenicima smo stalno. Kad ujutro preuzmemo dužnost i informiramo se o tomu što se događalo u ranijoj smjeni, provjerimo u kakvom su stanju zatvorenici i onda smo s njima od podjele doručka, pa u šetnji, kod preprate liječniku, kada dolazi odvjetnik. Slijedi podjela ručka, a mi smo cijelo vrijeme prvi i praktično jedini kojima se mogu obratiti s nekim problemom“ kaže naš sugovornik. „Često smo u situacijama da dijelimo i neke njihove životne probleme i situacije, a meni je osobno, najteže ako nekome moram prenijeti vijest da je preminuo član njegove obitelji“, kaže.

Iako sa svakim postupaju jednako i nastoji biti otvoren za pomoć, iskustvo ga je naučilo, kaže, da svakog zatvorenika i svaku situaciju promatra kao potencijalno opasnu, jer one to i jesu. „Kako ste često sa zatvorenikom i izvan zatvora, pa i u samom zatvoru, nedostaje li ljudi u smjeni, uvijek postoji mogućnost bijega. Bilo je i takvih pokušaja. Nedavno smo, na primjer, imali zatvorenika koji je pokušao pobjeći preskakanjem ograde. U tom sam trenutku

upravo napuštao dužnost i bio u automobilu ispred zatvora, spreman krenuti kući, pa kad je doskočio pored mog automobila, pojurio sam za njim i uspio ga uloviti. No, poderao sam košulju i hlače i nikom ništa, to mi nitko neće nadoknaditi“, smije se naš sugovornik dok prepričava scenu koje se ne bi postidjeli ni profesionalni filmski kaskaderi. Iako je doživio neugodne situacije i verbalne napade, ističe kako pravosudni policajci silu primjenjuju samo u krajnjim situacijama i s ne malim ponosom zaključuje kako se zatvorenici gotovo nikada i ne žale na pravosudne policajce i njihov odnos prema njima. Ako se žale, onda je to najčešće zbog uvjeta 'života' u zatvoru, odnosno prenapučenosti zatvora, zatim na pravosudni sustav ili sporost sudskih postupaka i slično.

Uz nedostatak pravosudnih policajaca, u hrvatskim zatvorima u zadnje vrijeme spominju i problem preraspodjele djelatnika prema mjestu stanovanja. Naime, kako država nastoji uštedjeti na troškovima putovanja, zaposlenici pojedinih ustanova premješaju se one koje su bliže njihovom mjestu stanovanja, što ima prednosti sa stajališta štednje, ali u specifičnoj sredini kao što je zatvor stvara probleme. U takvim su institucijama zaposlenici obično fino 'uglazbljeni', odnosno sve funkcionira zahvaljujući tomu što svatko dobro zna svoj dio posla i može uskočiti u posao kolega kojih nema, pa dolazak novih ljudi poremeti uobičajene tokove. „Nije svejedno kada u neku veću ustanovu dovedete desetak novih ljudi, ili kad u zatvoru koji ima 40-ak pravosudnih policajaca zamijenite desetak ljudi. U tom slučaju potrebna je velika prilagodba jer ljude koji do tada možda nisu radili direktno sa zatvorenicima ne možete pustiti same s njima, u svaku prepratu morate staviti jednog 'starog' i jednog 'novog' dok ne upozna teren i sve što mora znati, a to automatski znači ogromne prilagodbe u smjenama i načinu rada ionako preopterećenih ljudi“, pojašnjava Sraga. Osim toga, 'selidbe' zaposlenika provode se u zatvorima diljem Hrvatske, ali nitko, na primjer, ne povlači zaposlenike iz Zagreba u zatvor u Varaždinu, iako mnogi svakodnevno putuju iz okolice na rad u Zagreb. To je stoga jer je Zagreb uspio nametnuti stav da imaju - nedostatak zaposlenih. Nove probleme u toj prilagodbi mogla bi donijeti i najava da bi u zatvore mogli biti preraspoređeni i djelatnici s graničnih prijelaza, koji nikada nisu bili u kontaktu sa zatvorenicima, što će zahtijevati značajne prilagodbe. Svaki zaposleni u zatvoru ili kaznionici krvavo zavrijedi svaki dodatak na plaću, kao i staž sa uvećanim trajanjem i bez podrške obitelji ne bi izdržao takav odgovoran i mukotrpan dugogodišnji radni odnos, ističe naš sugovornik.

